ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΑΝΘΩΝ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΥ

ΕΤΟΣ Α'. | ΙΟΥΛΙΟΣ 1875. | ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΑ'.

ΠΕΡΙ
ΤΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΖΑΚΥΝΘΙΟΥ ΑΝΘΩΝΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΝ ΚΥΡΙΑΝ.

«Γυνὴ χρηστὴ
Πηδάλιον ἐστὶν οἰκίας.»

Ἀξιότιμοι Κύριοι.

Ἐν τῷ Δ'. τοῦ ἀξιολόγου Ὑμῶν περιοδικοῦ φυλλαδίῳ κυρία, ὑπὸ τὸν βαθὺν τοῦ ἀνωνύμου πέπλον μετριοφρόνως ὑποκρυπτομένη, ἥτις ὅμως εὐκόλως ἐπὶ παιδείᾳ καὶ κρίσει καταφανὴς ἐγένετο, ἀνελπίστως ἠξίωσέ με ἀπαντήσεως εἰς τὴν ἐν τῷ Γ'. τοῦ «Ζακυνθίου Ἀνθῶνος» φυλλαδίῳ δημοσιευθεῖσαν ἐπιστολήν, —ἐπιστολήν, ἥτις οὐδόλως ἤλπιζεν οὐδὲ ἠξίου νὰ δημοσιευθῇ, καθότι ἀτομικῶς καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν τοῦ «Ζακυνθίου Ἀνθῶνος» Σύνταξιν ἐγράφη.

Ἡ ἀπάντησις τῆς εὐγενοῦς ταύτης

Σ. Ζ. Α. Ὁ ἀξιότιμος Κ. Φ. Μαυρογορδάτος, οὗ τὸ ὄνομα ἐγένετο ἤδη γνωστὸν τοῖς φίλοις συνδρομηταῖς τοῦ Ζακυνθίου Ἀνθῶνος, ἔπεμψεν ἡμῖν κατ' αὐτὰς τὴν ἀνωτέρω διατριβήν, πρὸς τὴν ἀνώνυμον ἡμῶν συντάκτιν ἀπευθυνομένην, ἣν ἡμεῖς, μὴ ἀναμένοντες τὴν περὶ δημοσιεύσεως αὐτῆς ἄδειαν, προθύμως καταχωρίζομεν εἰς τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν, προτιμῶντες κάλλιον νὰ προσκρούσωμεν πρὸς τὴν ἐθιμοτυπίαν ἢ νὰ βραδύνωμεν τὴν δημοσίευσιν μελέτης πραγματευομένης ἐν τῶν σπουδαιοτέρων κοινωνικῶν ζητημάτων.

κυρίας μεγίστην κέκτηται σπουδαιότητα διά τε τὰς κρίσεις αὐτῆς καὶ καθότι γυνὴ πρῶτον τὸν κάλαμον ἀνὰ χεῖρας λαβοῦσα, ἔσπευσεν ἵνα ἀπαντήσῃ εἰς τὰς περὶ γυναικὸς σκέψεις καὶ θεωρίας μου. Ἐπιτραπήτω μοι ὅθεν ἐν παρόδῳ νὰ εἴπω ὅτι δικαίως τὴν γυναῖκα ἔλεγον μετὰ δειλίας τὴν ἀνάγκην τῆς προόδου αὐτῆς ὑποβλέπουσαν καὶ σιωπηλῷ τῷ τρόπῳ ἴσως αὐτὴν ἀναγνωρίζουσαν.

Εἰς τὴν σπουδαίαν τῆς ἀνωνύμου κυρίας ἀπάντησιν πολὺ πρότερον χρέος ἐμοῦ ἦτο τὸν λόγον νὰ ἐπαναλάβω. Ἡ ἐπιλθοῦσα μακρὰ βραδύτης οὐχὶ ἀμελείᾳ ἢ ἀδιαφορίᾳ ἀποδοτέα· ἄπαγε! Τὸ τῆς γυναικὸς ζήτημα σπουδαιότατον θεωροῦμεν, καὶ αὐτὸ τοῦτο δειλίαν ἴσως δυνατὸν νὰ ἐνέπνευσεν ἡμῖν, οὐ πάνυ θαρρυνομένοις, τοῦ λόγου νὰ ἐπιληφθῶμεν, ὃν εἰς τοὺς ἀνωτέρους ἡμῶν εὐφροσύνως καὶ μετὰ πεποιθήσεως ἠθέλομεν ἐγκαταλείψει.

Ἀλλ' ἀνελπίστως πάνυ σιγὴ ἐπικάθηται ἐκεῖ, ὅθεν αἱ φασιναὶ τῆς διανοίας ἐκπορεύονται ἀκτῖνες, οἱ δὲ τοῦ Ἐμπολαίου θεράποντες συγγνωστέοι εἰσὶν, οὐ πάντοτε τὸν δέοντα κεκτημένοι καιρὸν ἵνα ἐν ἡσυχίᾳ πνεύματος τῷ Λογίῳ στιγμάς τινας ἀφιερώσωσιν.

Ἐπὶ πολὺ προσεπάθησα τὸ πρὸς τὴν ἀνώνυμον χρέος μου νὰ λησμονήσω, ἀλλ' ἡ τούτου ἰδέα ἀεννάως εἰς τὴν διάνοιάν μου περιϊπταμένη, οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν· ἐπιτραπήτω μοι ὅθεν ἵνα καὶ πάλιν τινὰ περὶ γυναικὸς ἀναμασσήσας, μέσῳ Ὑμῶν καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως ἄνευ οὐδεμιᾶς δημοσιεύσεως ἀξιώσεως, τῇ ἀνωνύμῳ κυρίᾳ μεταδώσω σκέψεις καὶ παρατηρήσεις, ἃς τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπαγορεύει.

Γενικῶς παραδεδεγμένον ἐστὶν ὅτι ἡ τῆς γυναικὸς ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἐπιρροὴ εἶναι μεγίστη. Διὰ τῆς γυναικὸς ἡ κοινωνία ἀναπλάσσεται, διὰ τῆς γυναικὸς τὰ ἤθη ἀναμορφοῦνται, οὐδόλως δὲ ἡ γυνὴ χρήζει τῆν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἠθικοποιήσεως (1) ὅπως δυνηθῇ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ὑψηλὴν αὐτῆς ἀποστολήν.

Ὅταν ἡ γυνὴ ἔχῃ τὰς ἀληθεῖς καὶ στερεὰς τῆς ἐκπαιδεύσεως βάσεις, δύναται νὰ ἦναι βεβαία ὅτι τὴν εὐθεῖαν βαίνουσα ὁδὸν καὶ πρὸς τὸ ὀρθὸν πάντοτε ἀποβλέπουσα, σύμμαχον δὲ τὴν ἐπιῤῥοὴν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ συζύγου ἔχουσα, δύναται, λέγομεν, ν' ἀναμορφώσῃ αὐτόν. — Βεβαίως οὐδεὶς ὁ ἀναμάρτητος· καὶ ὁ ἀνὴρ δύνατσι νὰ ἔχῃ ἐλλείψεις, καὶ ὄντως ἔχει, ἃς ἡ εὔφρων γυνὴ διὰ τοῦ λόγου, διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ διὰ τῆς ἐπιῤῥοῆς αὐτῆς οὐ πάνυ δυσχερῶς δύναται νὰ διορθώσῃ.

Ὅταν ἡ γυνὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν διὰ τοῦ γλυκέος αὐτῆς τρόπου ἠξεύρῃ νὰ διατηρῇ, ὁποία ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡ βασιλεύουσα εὐτυχία! Ὅταν ἀμφότεροι ἀμοιβαίως καὶ ἀλλήλους εἰς τὸ τραχὺ τοῦ βίου στάδιον ἐνισχύωσιν, ἡ ζωὴ αὐτῶν ἥρεμος καὶ γαληνιαία θέλει διαρρέει.

Ὑπάρχουσι πληγαὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, αἵτινες πρέπει νὰ ἰατρευθῶσι· τὸ ἔργον εἶναι δυσχερές· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπιτυχίας του ἐξαρτᾶται ἐγκαινίασις εὐδαιμονεστέρας ἐποχῆς. Πρόκειται περὶ τῆς ἐπανορθώσεως τῆς κοινωνίας ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς ἠθικῆς. Τοῦτο δὲ κατορθοῦται οὔτε διὰ τῶν νόμων οὔτε διὰ τῶν σχολείων. Κοινωνία ἄνευ ἠθικῶν ἀρχῶν δύναται νὰ ἔχῃ καὶ σχολεῖα καὶ γυμνάσια καὶ πανεπιστήμια. Δέον ὅθεν νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς ἄλλην τινὰ δύναμιν πολλῷ ἰσχυροτέραν. Ἂς ἀναβλέψωμεν πρὸς τὴν οἰκογένειαν καὶ ζητήσωμεν βοήθειαν παρ' αὐτῆς διὰ τὴν ἑστίαν, διὰ τὴν πατρίδα, διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ὑπάρχει παρεγνωρισμένη τις θεότης,

---

(1) «C' est par l' éducation des femmes qu' il faut commencer celle des hommes.» J. Say.

ὡς ἡ φυσικὴ δύναμις εἶναι ἀκατα-
μάχητος, ἡ ἀνεξάντλητος ἀγαθότης, ἥ-
τις ζῇ διὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν ζωῆς,
ἔχει χαρὰν τὴν χαρὰν ἡμῶν, εὐτυχίαν
τὴν εὐτυχίαν ἡμῶν, ἅπασαν δὲ τὴν
δύναμιν αὐτῆς πορίζεται ἐκ τοῦ ἔρωτος.

Ναπολέων ὁ μέγας ἔλεγεν ἡμέραν τι-
να τῇ κυρίᾳ Καμπάν. Les anciens
systèmes d' éducation ne valent rien;
que manque-t-il aux jeunes person-
nes pour être bien élevées ?

—Des mères ! Μητέρες, ἀπεκρίθη
ἡ κυρία Καμπάν. Ἡ ἀπάντησις αὕτη
ἐξέπληξε τὸν αὐτοκράτορα. «Καλὰ,»
εἶπεν, « ἰδοὺ σύστημα ἐκπαιδεύσεως· πρέ-
πει ὅμως, κυρία, νὰ μορφώσητε μητέρας,
αἵτινες νὰ γνωρίζωσι ν' ἀναθρέψωσι τὰ
τέκνα αὐτῶν. »

Λόγοι ὑψηλοί. Ἡ γυνὴ δέον νὰ γνω-
ρίζῃ πῶς πρέπει νὰ ἦναι μήτηρ.

Ἡ γυνὴ ἐν τῷ οἴκῳ εἶναι εἰς τὸ
κράτος αὐτῆς. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ θεωρῆται ὁ
ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, ἡ γυνὴ εἶναι
ἡ βασίλισσα τοῦ οἴκου. Πόσα δὲν ἐμ-
περικλείει ἡ λέξις αὕτη !

Αὕτη εἶναι ἡ ἰσχυρὰ τῶν μελῶν
συνένωσις πέριξ τῆς ἑστίας. Αὕτη εἶ-
ναι ἡ ἀληθὴς εὐτυχία ὑπὸ τὴν φυ-
σικωτέραν αὐτῆς μορφὴν ἡ ποίησις τῆς
καρδίας—τὸ πρὸς τὸν θεὸν ὑψούμενον
ὄμμα—γωνία τις τοῦ οὐρανοῦ, γαληνιαία
καὶ ἀνέφελος, φαινομένη ἐν μέσῳ τῆς δμί-
χλης τῆς γηΐνου ἡμῶν ἀθλιότητος. *Γυναι-
κὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνὴρ καὶ ὁ
ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διπλάσιος.*

Ἡ φύσις ἐχορήγησεν εἰς τὴν γυναῖ-
κα τὴν δύναμιν ἐκείνην, τὸ θέλγητρον,
τὴν γοητείαν, δι' ἧς ὁ οἶκος ἀποκαθί-
σταται τὸ μόνον τοῦ ἀνθρώπου φυσι-
κὸν ἄσυλον. Ἡ γυνὴ ἐπλάσθη ἵνα ἐν-
νοῇ τὰ πράγματα ἄλλως παρ' ὅπως
ἡμεῖς. Ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ἐννοῇ διὰ τῆς
καρδίας. Παρ' αὐτῇ ἡ δύναμις τοῦ συλ-
λογισμοῦ ὑποχωρεῖ πρὸ τῆς συμπαθεί-
ας. Ἀναστέλλει τὸ κακὸν, συμβιβάζει
τὰς ἀναφυομένας δυσκολίας, τίθησιν ἔ-
λαιον εἰς τὴν μηχανήν.—Εἶναι τίπο-
τε· καὶ εἶναι τὸ πᾶν·—μία λέξις, ἓν
βλέμμα ἀναστέλλει τὸ κακὸν, ὅπερ τότε
φαίνεται ἁπλούστατον, καὶ πολλάκις δὲν
φανταζεταί τις τὴν ἀφανῶς ἐνεργοῦσαν
χεῖρα.

Κάλλιστα δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν
ὁποία ἡ γυνὴ εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ ὅτε
ἀσθένεια ἢ ἀπουσία ἀφίσωσι τὴν θέσιν
αὐτῆς κενήν.—Τὸ πᾶν σκυθρωπάζει·
ἡ οἰκία φαίνεται ψυχρὰ, καὶ σιωπὴ
ἐπικάθηται εἰς τὸ δεῖπνον. Ἐπανελθού-
σης δὲ τῆς οἰκοδεσποίνης, εὐθὺς τὸ πᾶν
ἀναζωογονεῖται, ὥσπερ ἀναζωογονοῦσιν αἱ
ἡλιακαὶ ἀκτῖνες τὴν ὑπὸ τῶν νεφῶν
ἐπισκιαζομένην κοιλάδα.

Ἡ γυνὴ εἰσερχομένη εἰς τὸν τοῦ
βίου στάδιον, ὅπου οὐχὶ πάντοτε ρόδα
ἀλλ' ἀγῶνες καὶ κίνδυνοι ἀναμένουσιν
αὐτὴν, δέον νὰ ὁπλίζηται διὰ τῶν
ὑγιῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀρχῶν, νὰ φρουρῆ-
ται δὲ ὑπὸ τῆς πίστεως καὶ ὑπὸ τῆς ἠ-
θικῆς, ἥτις καταρτίζει καὶ καθιστᾷ πάντα
ἄνθρωπον ἀνθρωπίνως τέλειον.

Γίνεται πρόξενος τῆς εὐδαιμονίας ἢ
δυστυχίας καὶ ἀθλιότητος τοῦ συζύγου
αὐτῆς. Ἡ ἀληθὴς καὶ πραγματικὴ εὐ-
δαιμονία τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναι-
κὸς εὑρίσκεται ἐν τῷ οἰκογενειακῷ κύ-
κλῳ, τοῦ ὁποίου τὰ μέλη εἰσὶ συνδε-
δεμένα διὰ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀ-
γάπης.

Ἐν τῇ λέξει «*οἰκογένεια*» ἀπαντῶμεν
ὄνομα ὅπερ ἐμπεριλείει κόσμον ὁλό-
κληρον. Πᾶν ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος δύναται
νὰ ἔχῃ ἱερὸν εὑρίσκεται ἐν τῇ λέξει
ταύτῃ. Ἔρως—ἀφοσίωσις—σεβασμὸς—
εὐγνωμοσύνη. Ὀλίγιστοι εἰσὶν αἱ καρδίαι
ἐκεῖναι, αἱ μὴ αἰσθανόμεναι δόνησίν τινα εἰς
τὴν λέξιν σύζυγος, πατήρ, υἱὸς, ἀδελ-
φὸς—ἐξαίσιος ποικιλία αἰσθημάτων ἅ-
τινα γεννῶνται ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογενείᾳ,
ἥτις εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς κοινωνίας.

Ἡ οἰκογένεια εἶναι τὸ ἔθνος ἐν μι-
κροσκοπίᾳ, οἱ δὲ σοφώτεροι νομοθέται
ἐθέσπισαν νόμους ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ
ὑπερασπίσεως τῆς οἰκογενείας, νόμους οἵ-
τινες ἐκφράζονται ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ
λέξει· «*ἕνωσις*» Ἡ εὐτυχία, ἡ δύναμις

ἡ δόξα τῆς οἰκογενείας ἐμπερικλείονται ἐν τῇ λέξει ταύτῃ. Δυστυχὴς ὁ μὴ ἐννοήσας τὰ χρέη ἅτινα ἡ οἰκογένεια ἐπιβάλλει, δυστυχὴς ἐκεῖνος, οὗτινος ἡ καρδία μένει ψυχρὰ καὶ ἀδιάφορος εἰς τὰς γλυκύτητας τοῦ οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ.

Αὐτὴ ἡ φρόνησις μᾶς διδάσκει ὅτι ἐν τῇ ἑνότητι ἔγκειται ἡ ἀσφαλεστέρα καὶ βεβαιοτέρα εὐδαιμονία ἡμῶν.

Πλὴν τίς ὁ κυριώτερος τῆς οἰκογενείας μοχλὸς ; Ἂς τὸ εἴπωμεν.

Ἡ γυνή.

Γυνὴ χρηστὴ πηδάλιον ἐστὶν οἰκίας.

Αὕτη μόνη ἔχει τὴν ἰσχὺν ἐκείνην, δι' ἧς ὁδηγοῦσα τὸν ἄνδρα εἰς τὸ πλῆρες ἀκανθῶν τοῦ βίου τούτου στάδιον καθιστᾷ αὐτὸν ἱκανὸν τῆς κοινωνίας πολίτην, ἱκανὸν τῆς οἰκογενείας πατέρα. Élever un homme, c' est fournir un individu qui ne laisse rien après lui; élever une femme, c' est former des générations à venir. (Ed. Laboulaye) Ἀλλ' ἴσως ἡ γυνὴ παρέχει ἡμῖν πάντα τὰ προσόντα, ἅπερ ἡ κοινωνία ζητεῖ παρ' αὐτῆς ;

Ἂς μὴ νομίσωσιν αἱ μητέρες, ὅτι τελειοποιοῦσαι τὰς θυγατέρας αὐτῶν εἰς τὴν περὶ τὸ κομψεύεσθαι τέχνην καθιστῶσιν αὐτὰς εὐτυχεῖς εἰς τὸν μετέπειτα βίον των. (1.) Εἰς ταῦτα δὲν ἔγκειται ἡ εὐτυχία οὐδὲ ὁ τρόπος τοῦ ἀληθῶς ζῆν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ.

Ἂν πολλάκις βλέπωμεν τοὺς ἄνδρας ἀπουσιάζοντας τοῦ οἴκου, τοῦτο προέρχεται διότι οἱ πλεῖστοι δὲν ἐννοοῦνται ἀπὸ τὰς συζύγους αὐτῶν.

Un des plus puissants moyens, λέγει ἡ Κυρία Hippeau, de rendre plus étroits les liens qui unissent les époux c' est la participation de la femme aux bienfaits d' une instruction supérieure. Cette nécessité devient de plus en plus évidente. Il ne faut pas seulement qu' un mari compte sur l' affection de sa femme; il faut qu' il ait confiance en ses lumières, qu' il sache bien qu' il n' est aucune de ses préoccupations auxquelles elle ne puisse s' associer, aucune des combinaisons de son esprit qu' elle ne puisse comprendre; que son intelligence, avec des facultés différentes, complète la sienne ; que dans tous les cas où il aura besoin de conseils, ce seront ceux de sa femme, qui seront les plus éclairés et les plus désintéressés. Ainsi l' union des esprits achèvera celle des cœurs et il s' établira entre eux cette entente, cette harmonie qui ne peuvent exister entre deux êtres, dont l' un se croit destiné à imposer sa volonté à l' autre, mais qui ont pour fondement un respect et une estime réciproques.

Cette confiance ne changera nullement les rôles assignés par la nature même à l' un et à l' autre. L' égalité du niveau intellectuel dans chacun d' eux peut parfaitement se concilier avec la diversité des fonctions, et sur ce point, je n' hésite pas à repousser de toutes mes forces des prétentions exagérées dont le bon sens public a depuis longtemps fait justice. (Cours d' Économie Domestique.)

Ἡ ἀνατροφὴ τῶν τέκνων, καὶ πρὸ πάντων τῶν ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ, εἶναι δικαίωμα τῆς γυναικὸς, ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον, ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως χορηγηθέν.

Ἀλλὰ πῶς θέλει πράξει ὅταν αὐτὴ ἡ ἰδία στερῆται τῆς δεούσης πρὸς τοῦτο ἀγωγῆς ; [1])

(1) Nous nous bornons à enseigner à nos filles la vie du monde, c' est-à-dire, l' art de perdre son temps en se visitant les unes les autres—ἔλεγεν ἐσχάτως ὁ K. Laboulaye ἔν τινι προσφωνήσει αὐτοῦ.

(1) Il faut apprendre aux femmes ce qu' el-

Πῶς θέλει συννενοηθῆ μετ' ἀνδρὸς πνεύματος καλλιεργημένου ὅταν αὐτη στερῆται ἐκπαιδεύσεως, ὁ δ' ἀνὴρ κατὰ πόσον θέλει εἶναι εὐτυχὴς μετὰ συζύγου, ἧς τὸ ἀκαλλιέργητον πνεῦμα περιορίζει αὐτὴν εἰς τοὺς στοιχειώδεις τῆς φύσεως ὅρους;

Ὁποίαν δ' ἀνίαν καὶ πλῆξιν ἤθελεν αἰσθανθῆ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος οὗτινος ἡ σύζυγος ματαία καὶ ἐπιπόλαιος ἀποδεικνύεται, ὅλως ξένη καὶ ἀνίκανος σοβαρᾶς καὶ λογικῆς συσκέψεως; [1])

Διὰ τῆς καλλιεργείας τοῦ νοὸς καὶ τοῦ πνεύματος θὰ δυνηθῆ ἡ γυνὴ νὰ ἔλθῃ εἰς ἰσοσταθμίαν μὲ τὸν ἄνδρα, τοτε δὲ θέλει κάλλιον ἐννοήσειν καὶ ἐκτιμήσει αὐτὸν, συνάμα δὲ κατασταθήσεται ἱκανὴ τῆς ἠθικῆς ἐκείνης ὑποστηρίξεως, ἣν ὁ ἀνὴρ ζητεῖ παρ' αὐτῆς καὶ ἧς τὴν ἔλλειψιν, φεῦ! ποσάκις δὲν συνησθάνθη!

Ἡ γυνὴ κατέχει τὸ μυστήριον ἐκεῖνο τοῦ βασιλεύειν παρά τε τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῷ συζύγῳ αὐτῆς, ἐν τῇ οἰκίᾳ της εἶναι βασίλισσα ἀπόλυτος διὰ τῆς τάξεως, τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ σεβασμοῦ. Le bien est impossible sans les femmes; elles ruinent ou soutiennent les maisons; elles règlent toutes les choses domestiques. L' éducation des femmes est plus importante que celle des hommes, puisque celle des hommes est leur ouvrage.—(Fénélon.)

Ἐκπαιδευθήτω ἡ γυνὴ, ἀλλ' ἡ ἐκπαίδευσις αὐτῆς ἔστω σοβαρὰ, πάντοτε ὑπ' ὄψιν ἔχοτες ὅτι ἐκπαιδεύομεν τὴν γυναῖκα διὰ τὴν οἰκογένειαν, διὰ τὰ τέκνα, δι' αὐτὴν τὴν κοινωνίαν. [2])

Ἡ διδομένη εἰς τὴν γυναῖκα ἐκπαίδευσις διὰ τὰς αἰθούσας καὶ τοὺς χορούς οὐδέποτε δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτὴν καλὴν σύζυγον καὶ καλὴν μητέρα.

Ἡ γυνὴ, ἥτις διῆλθε τὴν νεότητα αὐτῆς ἐν μέσῳ τῶν ἐπαίνων, τῶν κολακειῶν καὶ ἐρωτοτρόπων προσαγορεύσεων τοῦ περικυκλοῦντος αὐτὴν σμήνους τῶν *Δὸν Κιχότων*, σπανίως καθίσταται πρότυπον μητρὸς ἢ συζύγου.

Διατί νὰ διδάσκωνται αἱ νεάνιδες τὴν coquetterie καὶ τὴν φιλαρέσκειαν; Μήπως αὗται εἶναι αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ βάσεις τῆς εὐδαιμονίας; Διατί ἡ νεᾶνις, ἥτις ἐγκαταλείπει τὸ παιδικὸν ἔνδυμα καὶ *βάλλει μακρυὰ φουστάνια*, νὰ διδάσκηται τὴν τέχνην τῆς *τουαλέττας*, τῶν χαριεσσῶν κινήσεων καὶ τῆς κομψῆς στάσεως; Πάντα ταῦτα εἰσὶν ἀληθῶς εὐάρεστα· ἀλλὰ εἰς τί ἤθελε βλάψει καὶ μικρά τις γνῶσις τῆς τόσον ἀναγκαίας οἰκιακῆς οἰκονομίας;

Ἡ γυνὴ οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐρασμιωτέρα ἀφ' ὅ,τι νῦν εἶναι, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἦτο ὀλιγώτερον ἀληθὴς σύζυγος ἢ μήτηρ, καὶ οὐδέποτε ἠγνώρισεν ὀλιγώτερον τὰ χρέη, ἅτινα ἐπιβάλλονται αὐτῇ· διατί; διότι ἡ *μόδα* ἐπασχολεῖ σήμερον ὅλον αὐτῆς τὸν νοῦν, ὅλην αὐτῆς τὴν καρδίαν. [1])

Μητέρες! Ὁ πατὴρ ἐπιστρέφων τὸ ἑσπέρας κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, δὲν ἔχει οὐδὲ τὸν καιρὸν, οὐδὲ ὁ κατάλληλος ἴσως εἶναι πρὸς ἐπίβλεψιν τῶν τέκνων αὐτοῦ. Ὑμεῖς φροντίσατε νὰ ἐγχαράξητε τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς εἰς τὰς ἔτι τρυφερὰς τῶν θυγατέρων σας καρδίας, καὶ ὅταν ἡ νεᾶνις γνωρίσῃ ὁποῖα τὰ ἀληθῆ καθήκοντά της, ὁποία ἡ ἀποστολὴ αὐτῆς, ὁπωσοῦν οἱ περικυκλοῦν-

---

es doivent plus tard enseigner aux enfants qui naîtront d' elles. (Ém. de Girardin.)

(1) Un esprit cultivé rend seul le commerce agréable, et c' est une triste chose pour un père de famille, qui se plaît dans sa maison, d' être forcé de s' y renfermer avec lui-même et de ne pouvoir s' y faire entendre à personne. (J. J. Rousseau.)

(2) L' éducation des femmes influe sensiblement sur le caractère et la félicité des peuples, sur l' ordre social et la prospérité des états. (M.me de Borde.)

(1) L' homme a été le problème du XVIII.me siècle; la femme est le problème du XIX.me, et qui dit la femme dit l' enfant, c' est-à-dire l' avenir. (V. Hugo.)

τες αὐτὴν κίνδυνοι, καλῶς θέλει ἐννοήσει πόσον πρέπει νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν ἐκθειάζοντα ἐν τῇ συναναστροφῇ νέον τὴν χάριν τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς ἢ τὴν ἐλαφρότητα μεθ' ἧς ὀρχεῖται.

Ἰδοὺ τί ἀκούει ἡ νεᾶνις. Μεφιστοφιλίους ἀδιαλείπτως ψιθυρισμοὺς εἰς τὸ οὖς αὐτῆς, ἀληθῆ τῆς καρδίας δηλητήρια. Εἰς νεάνιδα συνηθισμένην ν' ἀκούῃ τὰ τοιαῦτα, τί δύναται νὰ εἴπῃ ὁ σοβαρὸς ἀνήρ; Εὑρισκόμενος ἐν τῇ μεγαλητέρᾳ ἀμηχανίᾳ, μὴ ὢν δὲ ἱκανὸς νὰ προφέρῃ κολακείας ὅλως ἀναξίας ἀνδρὸς, γνωρίζων δὲ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἐὰν ἀρχίσῃ σοβαράν τινα καὶ ὑγιᾶ συνομιλίαν, ὡς σκαιὸς, ἀγροῖκος καὶ σχολαστικὸς θέλει ἐκληφθῇ, ὑποκλίνων σιωπηλῶς παρέρχεται καὶ τὸ στάδιον ἐλεύθερον πάλιν μένει εἰς τοὺς Δὸν Κιχότας μας, πρὸς δόξαν τοῦ αἰῶνος!

Ὅταν ὅμως αἱ νεάνιδες τὰς ὑγιεῖς τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀρχὰς ἀληθῶς ἐγκολπωθῶσιν, ἀρκούντως θέλουσι γνωρίσει νὰ ἐκτιμῶσι τὰς φλυαρίας τῶν θαυμαστῶν αὐτῶν, οὗτοι δὲ μὴ εὑρίσκοντες πλέον ἐλεύθερον, πρὸς ἐξάσκησιν τῆς τέχνης αὐτῶν, στάδιον, ἐξ ἀνάγκης θέλουσι καὶ οὗτοι εἰς συναίσθησιν συνέλθει, καὶ, τοῦ ὀρθοῦ ἀναγνωριζομένου ἡ μεταξὺ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς διαφθορᾶς πάλη, faute de combattants, οἴκοθεν θέλει καταπαύσει.

Μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ γυνὴ δὲν πρέπει νὰ καλλιεργῇ ὀλίγον καὶ τὰς τερπνὰς διαχύσεις, αἵτινες συντελοῦσιν εἰς τὸν τῆς νεάνιδος κόσμον καὶ τῷ τοῦ αἰῶνος πνεύματι συνῳδὰ βαδίζουσιν· ὄχι· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ὅλως δευτερευούσης σπουδαιότητος, ἐνῷ σήμερον τὴν πρώτην, ὡς μὴ ὤφειλε κατέχουσι θέσιν, ἐξ οὗ καὶ τὰ καθ ἡμέραν παρατράγῳδα, τὰ δυστυχῆ συνοικέσια, αἱ δυστυχεῖς σύζυγοι, οἱ ἀτυχεῖς συμβίοι καὶ τὰ *ὀρφανὰ μητρὸς τέκνα*· ναὶ, ὀρφανὰ, διότι ταῦτα ἐν τῇ μικρᾷ μὲν ἡλικίᾳ εἰσὶν ὑπὸ τὴν φροντίδα τῆς τροφοῦ, ἥτις ἄλλως τε εἶναι ἐκ τῶν τοῦ ἀπαιδεύτου καὶ ἀμαθοῦς λαοῦ, ἐν δὲ τῇ παιδικῇ ὑπὸ τὴν τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ ἐν τῇ ἐφηβικῇ ἐν τῷ σχολείῳ ὁμοῦ μετὰ τῶν συνομηλίκων του, μακρὰν τοῦ οἴκου, μακρὰν τῆς οἰκογενείας, μακρὰν τῆς μητρὸς, τῆς φυσικῆς ταύτης τοῦ παιδίου φίλης, ἣν ἡ φύσις ἔδωκεν αὐτῷ ἵνα ἐγχέῃ ἐν τῇ ἀπαλῇ καὶ εὐπλάστῳ καρδίᾳ του τοὺς σωτηριώδεις χυμοὺς, τὰς ρίζας πάσης ἠθικῆς βάσεως, ἐφ' ὧν θέλει ἐν τῇ δεινῇ τοῦ βίου παλαίστρᾳ στηριζόμενος ἀγωνισθῇ.

Ἐδιδάχθη ποτὲ ἡ νεᾶνις μαθήματα ὑγιεινῆς; Ὄχι μόνον τοῦτο δὲν γίνεται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον συμβαίνει.

Γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ἐστὶ πόσον μικρὰν σημασίαν ἀποδίδει ἡ γυνὴ εἰς πᾶν τὸ τῇ ὑγείᾳ ἀναγόμενον· ἀφίνομεν πᾶσαν ὑπερβολὴν, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τὸ μικρότερον ὑγιεινὸν μέτρον εἰς τὸν στολισμὸν αὐτῆς νὰ ἐπιφέρῃ πρόσκομμα, καὶ οὐδόλως λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν.

Πόσας δὲν εἴδομεν νεάνιδας ὑπὸ τῆς ματαιότητος ὁδηγουμένας, νὰ μεταχειρίζωνται μέσα οὐχὶ πλέον βλαβερὰ, ἀλλ' ἐγκληματικὰ, δυνάμεθα εἰπεῖν. (1.)

Σπανιώτατα βλέπομεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς νεάνιδος διδακτικόν τι καὶ χρήσιμον βιβλίον· καθημέραν ὅμως βλέπομεν ἀπλήστως ν' ἀναγινώσκωσι μυθιστορήματα ἐν οἷς ἡ γυνὴ μυρία μανθάνει τεχνάσματα πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ συζύγου, μυθιστορήματα, ὧν ἡ βάσις εἶναι τὸ ψεῦδος, ἡ ἀπιστία, αἱ ἀναιδεῖς μηχανορραφίαι, οἱ ἄνομοι ἔρωτες, τὸ μῖσος, ἡ ἐκδίκησις καὶ τέλος ἡ διδαχὴ πάντων τῶν ἐγκλημάτων τεχνηέντως κεκοσμημένων διὰ τῶν ἀνθέων τῆς φιλολογικῆς εὐφραδείας, ὕφους καὶ φαντασίας, μυθιστορήματα εἰς τὸν ὅλεθρον ἄγοντα καὶ εἰς οὐ-

(1) Γνωστὴ εἶναι ἡ σφαλερὰ ἐκείνη ἰδέα ὅτι τὸ ὄξος ἀδυνατίζει. Γνωστὸν ἐπίσης καὶ πόσαι νεάνιδες κατέστρεψαν τὴν ὑγείαν αὐτῶν πίνουσαι ὄξος διὰ νὰ ἀδυνατίσωσι, καὶ γίνωσιν οὕτω χαριέστεραι.

δὲν καλὸν ἀπολήγοντα. Τυφλαὶ μητέρες ! πτωχαὶ νεάνιδες ! (1).

Μεταξὺ δέκα γυναικῶν εὑρίσκονται ἆρά γε δύο ἀναγινώσκουσαι βιβλία ὠφέλιμα καὶ τερπνά ; Ἀμφιβάλλω. Τὰ μυθιστορήματα, ἀληθὴς ἐπιδημία ἐξ Εὐρώπης εἰσβαλοῦσα, εἶναι ἡ κυρία καὶ μόνη τῆς γυναικὸς ἀνάγνωσις. Ποσάκις δὲν μὲ παρεκάλεσαν κυρίαι ἔγγαμοί τε καὶ μὴ νὰ ταῖς δώσω *κἀγὼ βιβλίον τὰ διαβάσωσι*, κἀνὲν μυθιστόρημα. Ἐν τῇ ἀπαντήσει μου, ὅτι οὐδὲν τοιοῦτο κέκτημαι καὶ ὅτι ἡ βιβλιοθήκη μου σύγκειται ἐκ συγγραμμάτων σοβαρῶν, ἡ ἀπορία των καταφανεστάτη γίνεται, ἐγὼ δὲ καὶ σχολαστικὸς *ξυλόσοφος* εἰς τοὺς ὡραίους αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἴσως πολλάκις ἐφάνην.

Καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ἐλλείψεις ἀρκούντως γνωρίζομεν, ἀλλὰ καὶ τὰς τῆς γυναικὸς πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν.

Οὐδόλως ἐννοοῦμεν ν' ἀποδείξωμεν ὅτι σήμερον δὲν ὑπάρχουσι σύζυγοι γνωρίζουσαι τὰ ἀληθῆ αὐτῶν καθήκοντα, τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἀποστολὴν καὶ οὖσαι ὁ φύλαξ ἄγγελος τῆς οἰκογενείας, ὁ παρήγορος τοῦ ἀνδρὸς σύντροφος. Ὄχι· ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι μέγας, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Ἀνέκαθεν ἡ κοινωνία ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς οἰκογενείας· ἡ οἰκογένεια λοιπὸν πρέπει νὰ δεικνύῃ πάντας τῆς τελειότητος τοὺς τύπους, τοῦθ' ὅπερ δυστυχῶς ἐν τῷ γενικῷ δὲν βλέπομεν. Ἄλλως θεωροῦμεν ὅτι οὐδεμία προέρχεται βλάβη χάριν τινῶν εἰς ὅλους ὁ λόγος νὰ ἀποτείνηται, ἀφοῦ πρόκειται περὶ τῆς θεραπείας νοσούσης τινὸς μερίδος τῆς κοινωνίας, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, ὅτι τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως πρὸς τὸ κακὸν ἐπιῤῥεπούσης οὔσης, δυνατὸν ἡ νόσος διαδιδομένη βαθείας νὰ ἐξαπλώσῃ τὰς ῥίζας καὶ τότε ἡ θεραπεία ἀποβαίνει ἀδύνατος.

Ἀφοῦ ἡ τῆς γυναικὸς ἐπιῤῥοὴ ἐπὶ τῆς κοινωνίας καθίσταται ἀναμφισβήτητος, ἀφοῦ εἶναι ἡ ψυχὴ, οὕτως εἰπεῖν, αὐτῆς, οὐδὲν ἄλλο σπουδαιότερον ἢ ἡ ἐκπαίδευσις τῆς γυναικὸς, βάσιν ἔχουσα τὰς ἀρετὰς ἐκείνας, αἵτινες πάντοτε καθιστῶσι αὐτὴν ἀρεστὴν καὶ σεβάσμιαν.

Ἤδη, μήπως ἡμεῖς γράφομεν τὴν τελευταίαν τοῦ ζητήματος λέξιν ; Ὄχι.

Ὁ δυνάμενος εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἔργου καλόν τι νὰ πράξῃ καὶ μὴ πράττων τοῦτο, μεγάλως αὐτὸς ἑαυτὸν ἀδικεῖ.

Ζητοῦμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ σεβόμεθα τοὺς ἀκαμάτως ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς ἀνθρωπότητος καταγινομένους.

Ἐπελήφθημεν, ὦ φίλη ἀνώνυμος καὶ ἄγνωστε ἡμῖν Κυρία, ἀντικειμένου σοβαροῦ καὶ περιπλόκου. Ὑπάρχουσι ζητήματα, ἅτινα ὁ ἀκούων ἢ ἀναγινώσκων γνωρίζει ἴσως κάλλιον αὐτοῦ τοῦ γράφοντος.

Ἀποτείνομαι εἰς αὐτὴν τὴν ἀνθρώπινον καρδίαν ἵνα ἀποφανθῇ κατὰ πόσον ὀρθῶς λέγω. Ἡ καρδία εἶναι πάντοτε καρδία, πλήρη δὲ ἔχω καὶ ἀκράδαντον πεποίθησιν, ὅτι ἐνδομύχως θέλουσι μὲ δικαιώσει καὶ αὐταὶ ἀκόμη, εἰς ἃς μία μόνη ἀπομένει ἀνέπαφος χορδή.

Νῦν τὸν λόγον καταστρέφων τὸ τοῦ Σοφοκλέους ἐπιτραπήτω μοι ἵνα εἴπω·

Σμικρὰ μὲν τάδε ἀλλ' ἃ ἔχω.

Ἐν Κων[πόλει, κατὰ Ἰούλιον 1875.

Φ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.

(1) À l' âge où le jugement n' est pas encore formé, où les premières idées sont excitées par la vague des sensations, il faut avec soin préserver les filles de la lecture des romans ; qu' une mère ait le courage d' y renoncer elle-même.—Je dis le courage, parce qu' il en existe beaucoup qu' elle peut regretter de ne point lire. Mais n' aurait elle pas de bien plus justes regrets si elle ne préservait pas sa fille de l' attrait de ces lectures qui peuvent sans danger charmer quelquefois les loisirs d' une femme formeé, tandis qu' elles peuvent porter l' atteinte la plus funeste aux idées et à l' instruction d' une jeune personne ? Une mère doit donc s' interdire totalement ce genre de lecture. (M.me Campan.)